

Л. Петренко,
*Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
Імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, Україна*

ЗАДОВОЛЕНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ПІДТРИМКОЮ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Роль і місце психолого-педагогічних дисциплін в освітньо-професійних та освітньо-наукових програмах підготовки фахівців різних спеціальностей важко переоцінити для розвитку людського потенціалу України майбутнього. Аналіз 62,5% затверджених стандартів вищої освіти показав, що формування ключових і фахових компетентностей майбутніх фахівців потребує психолого-педагогічної складової для забезпечення результатів навчання. Серед загальних компетентностей – це здатність до ефективної комунікації в професійному середовищі, саморозвитку, емоційної саморегуляції, етичного мислення, соціальної відповідальності, командної роботи та розв'язання конфліктів. Фахові компетентності включають управління персоналом, мотивацію, лідерство; роботу з вразливими групами з дотриманням правової етики; міжкультурну комунікацію, роботу з клієнтами; просвітницьку діяльність, роботу з громадськістю та аналіз поведінкових аспектів безпеки [1, с. 102].

У цьому контексті ключову роль відіграє готовність викладачів психолого-педагогічних дисциплін до вдосконалення викладання в закладах вищої освіти (ЗВО), особливо в кризових умовах. Це дослідження зосереджене на задоволеності викладачів підтримкою професійного розвитку в умовах війни та цифрової трансформації. Воно виконується в рамках теми «Система вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти» та концепції інноваційного соціокультурного простору.

Методологія дослідження базується на анкетному опитуванні 69 викладачів ЗВО різних типів, контент-аналізі стандартів вищої освіти та статистичній обробці даних за допомогою Excel для визначення факторів задоволеності підтримкою. Самооцінка задоволеності здійснювалася за шкалою Лікерта від 1 (повністю не згоден) до 5 (повністю згоден) за такими твердженнями:

- Я задоволений(а) доступністю навчальних ресурсів.
- Отримую своєчасний зворотний зв'язок від адміністрації.
- Маю можливості для професійного розвитку.

- Умови роботи сприяють якісному викладанню.
- Загалом я задоволений(а) підтримкою з боку закладу освіти.

Ці твердження дають змогу оцінити рівень задоволеності викладачів ключовими аспектами інституційної підтримки, що впливають на якість викладання психолого-педагогічних дисциплін. Ось ключові виміри: 1) доступність ресурсів – матеріально-технічне забезпечення (цифрові інструменти, література), критичне в умовах війни та цифрової трансформації; 2) зворотний зв'язок від адміністрації – комунікаційна підтримка, оперативність управлінських рішень; 3) можливість професійного розвитку – доступ до тренінгів, семінарів, підвищення кваліфікації; 4) умови для якісного викладання – організаційне середовище (навантаження, інфраструктура; 5) загальна задоволеність підтримкою – комплексна оцінка інституційної ролі в професійному становленні.

Слід зазначити, що індикатор «Задоволеність умовами та підтримкою» в структурі цього дослідження, який відображає функціональні можливості викладача та умови для його професійного розвитку, є важливим для максимізації ефективності системи вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін.

У дослідженні взяли участь 69 викладачів з-понад 60 кафедр різних типів ЗВО: педагогічних, класичних, економічних і технічних університетів, а також інститутів післядипломної педагогічної освіти, які можна об'єднати в змістові групи, що відображено діаграмою на рис. 1.

Рис. 1. Розподіл кафедр у змістові групи (за навчальними дисциплінами)

мають достатній доступ до: електронних бібліотек; LMS-платформ (Moodle, Google Classroom, Teams); методичних матеріалів; навчальних посібників і ресурсів для планування занять; технічних засобів (комп'ютерів, проєкторів, засобів відеозв'язку). Цей показник є позитивним маркером розвиненої інфраструктури ЗВО. Це створює основу для якісного викладання психолого-педагогічних дисциплін.

Відсутність сильного негативу (0% бал 2) вказує на стабільність системи в наявності зворотного зв'язку, без критичних порушень.

Нейтральна позиція (помірна оцінка – 13%) вказує, що деякі групи викладачів, , що обрали бал 3, частіше: відчують нестачу актуальних матеріалів; використовують власні ресурси (особливо викладачі з великим досвідом); працюють у ЗВО з недостатньою цифровою або матеріальною базою; можуть мати високі професійні вимоги до якості ресурсів. Отже, маємо сигнал для вдосконалення, хоча він не є критичним, однак вказує на потенціал покращення можливостей у професійному розвитку для окремих груп викладачів (наприклад, через персоналізовані ресурси). Мінімальна кількість викладачів, які незадоволені в цілому підтримкою з боку закладу освіти, яка становить 2,9%, є маргінальним показником, однак вартий уваги для уникнення ескалації ситуації на кафедрі. Водночас вона важлива, адже демонструє: нерівність доступу до ресурсів у різних кафедр або факультетів; проблему технічної або цифрової інфраструктури на окремих локаціях; можливі труднощі в роботі з цифровими платформами; недостатню підтримку з боку ІТ-служб. Це група ризику, яку варто врахувати при розробленні рекомендацій.

Таким чином, система викладання психолого-педагогічних дисциплін загалом забезпечена ресурсами. Викладачі підтверджують, що: мають доступ до платформ і матеріалів; можуть використовувати змішане навчання; відчують достатню підтримку для підготовки занять. Одержані результати також свідчать про готовність ЗВО до цифрової трансформації викладання психолого-педагогічних дисциплін. Високі оцінки (4–5 балів) добре узгоджуються з попередніми даними про: активне використання інтерактивних методів; багаторічний педагогічний досвід респондентів; їхню залученість у викладання.

Разом з цим існує невелика, але важлива група викладачів із нестачею ресурсів. Припускаємо, що це може стосуватися: кафедр з технічним або професійним навантаженням; ЗВО з обмеженим фінансуванням; нових викладачів, які ще не мають доступу до всіх

систем.

При розробленні систем підтримки професійного розвитку викладацького складу кафедр цим даним доцільно приділити увагу.

Список використаних джерел

1. Петренко, Л. М., Зеліковська, О. О. Особистісно орієнтоване викладання як вектор трансформації психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти. *Освітня аналітика України*. 2025. № 4 (36). С. 96-112. doi: 10.32987/2617-8532-2025-4-96-112

М. Слюсаренко,

І. Грибенко,

*Криворізький державний педагогічний університет,
м. Кривий Ріг, Україна*

РЕАЛІЗАЦІЯ STEM-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ ФІЗИКИ

Сучасний розвиток загальної середньої освіти пов'язаний із необхідністю формування в учнів не лише системи знань, а й здатності застосовувати ці знання в умовах практичної діяльності, дослідження та розв'язування комплексних проблем, а також формування дослідницького стилю мислення учнів [1].

Особливої актуальності це набуває у процесі навчання фізики, яка поєднує теоретичне осмислення природних явищ з експериментом, математичним описом, технічними застосуваннями та елементами інженерного мислення.

У цьому контексті одним із перспективних напрямів оновлення шкільної фізичної освіти виступає STEM-орієнтований підхід. Його значущість зумовлена тим, що він дозволяє переорієнтувати навчання фізики з переважного засвоєння готових знань на їх осмислене використання в процесі дослідження, аналізу, моделювання, проєктування та розв'язування практично значущих завдань. Водночас у шкільній практиці реалізація STEM-орієнтованого підходу нерідко має фрагментарний характер і часто зводиться до епізодичного використання окремих цифрових засобів або проєктних елементів без належного методичного осмислення. Це актуалізує потребу в більш чіткому визначенні особливостей його реалізації саме в навчанні фізики.

У сучасних дослідженнях STEM-освіта розглядається як інтегрований підхід до навчання, орієнтований на поєднання змісту